vyoma
॥ वाचं धेनुमुपासीत ॥
Saṃskṛtam · Value Education · Technology

अस्मिन् पाठे

- पारिभाषिकपदानि
  - पद्यम्/श्लोकः
  - पादः
  - अक्षरम् – मात्रा
  - लघुः – गुरुः
  - यतिः

vyoma
॥ वाचं धेनुमुपासीत ॥
Saṃskṛtam · Value Education · Technology

पद्यम् / श्लोकः – ४ पादाः

समाः पादाः

- अगजाननपद्मार्कं
- गजाननमहर्निशम् ।
- अनेकदं तं भक्तानाम्
- एकदन्तमुपास्महे ॥

विषमाः पादाः

- अविनयमपनय विष्णो
- दमय मनः शमय विषयमृगतृष्णाम् ।
- भूतदयां विस्तारय
- तारय संसारसागरतः ॥

अक्षरम् / वर्णः

- स्वरः + व्यञ्जनानि
- अ ग जा न न प द्मा र्कम् – ८ अक्षराणि
- ग जा न न म ह र्नि शम् – ८ अक्षराणि

अभ्यासः

सदा बालरूपापि विघ्नाद्रिहन्त्री
महादन्तिवक्त्रापि पञ्चास्यमान्या ।
विधीन्द्रादिमृग्या गणेशाभिधा मे
विधत्तां श्रियं कापि कल्याणमूर्तिः ॥

अभ्यासः

सदा बालरूपापि विघ्नाद्रिहन्त्री
महादन्तिवक्त्रापि पञ्चास्यमान्या ।
विधीन्द्रादिमृग्या गणेशाभिधा मे
विधत्तां श्रियं कापि कल्याणमूर्तिः ॥

मात्रा

- लघु = १ मात्रा
- गुरु = २ मात्रा

यतिः

- विरामः
- सामान्यतः पादस्य अन्ते
- दीर्घवृत्तेषु पादमध्ये अपि

अस्मिन् पाठे

- छन्दः – प्रभेदाः
- अक्षरच्छन्दः – मात्राच्छन्दः
- अक्षरच्छन्दसः प्रभेदाः

छन्दसां विभागः

छन्दः

- वृत्तम् — अक्षरच्छन्दः
  - समवृत्तानि
  - अर्धसम वृत्तानि
  - विषम वृत्तानि
- जातिः — मात्राच्छन्दः

पाठस्य सारः

- छन्दः द्विविधम् – वृत्तम्, जातिः
- वृत्तम् = अक्षरच्छन्दः, जातिः = मात्राच्छन्दः
- वृत्तं त्रिविधम् – समम्, अर्धसमम्, विषमम्
- अभ्यासः – अक्षरगणना, मात्रागणना

Vyoma ॥ वाचं धेनुमुपासीत ॥ Saṃskṛtam · Value Education · Technology

अस्मिन् पाठे

- अक्षरवृत्तेषु गणविभागः
- अष्टगणाः
- गणानाम् अभिज्ञानोपायाः

गणः

- अक्षरत्रयस्य समूहः – ८ विधाः गणाः

गणः	अक्षरविन्यासः		गणः	अक्षरविन्यासः
य	U - -		भ	- U U
र	- U -		ज	U - U
त	- - U		स	U U -
न	U U U		म	- - -

vyoma ॥ वाचं धेनुमुपासीत ॥ Saṃskṛtam · Value Education · Technology

गणानां स्मरणम् - १

आदि-मध्य-अवसानेषु यरता यान्ति लाघवम्
भजसा गौरवं यान्ति मनौ तु गुरुलाघवम्

Saṃskṛtam · Value Education · Technology

गणानां स्मरणम् - २

य मा ता रा ज भा न स ल गं

गणानां स्मरणम् - २

य मा ता रा ज भा न स ल गं

Saṃskṛtam · Value Education · Technology

अभ्यासः

एको हि दोषो गुणसन्निपाते

निमज्जतीन्दोः किरणेष्विवाङ्कः

अभ्यासः

त | त | ज | ग ग

– – ∪ | – – ∪ | ∪ – ∪ | – –

एको हि दोषो गुणसन्निपाते

ज | त | ज | ग ग

∪ – ∪ | – – ∪ | ∪ – ∪ | – –

निमज्जतीन्दोः किरणेष्विवाङ्कः

vyoma
॥ वाचं धेनुमुपासीत ॥
Saṃskṛtam · Value Education · Technology

पाठस्य सारः

- अक्षरवृत्तेषु – ८ गणाः
- य – र – त – भ – ज – स – म – न
- गणान् ज्ञातुम् उपायाः
- अभ्यासः – प्रस्तारं विलिख्य गणविभागः

vyoma

॥ वाचं धेनुमुपासीत ॥

Saṃskṛtam • Value Education • Technology

QUESTIONS/DOUBTS?

Email us @

sanskritfromhome@vyomalabs.in

- For downloading course-materials, login @ www.sanskritfromhome.in
- Subscribe to our youtube channel @ vyoma-samskrta-pathasala
- Buy our Samskrita-learning products @ www.digitalsanskritguru.com
- Support our cause for Samskrita-Samskriti @ www.vyomalabs.in

Vyoma
॥ वाचं धेनुमुपासीत ॥
Saṃskṛtam · Value Education · Technology